Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

14. března 2024*

„Nesplnění povinnosti státem – Řízení o návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání – Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii – Článek 127 odst. 1 – Přechodné období – Pravomoc Soudního dvora – Rozsudek Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) – Výkon rozhodčího nálezu, kterým se přiznává náhrada škody – Rozhodnutí Evropské komise, kterým se prohlašuje, že tato platba představuje státní podporu neslučitelnou s vnitřním trhem – Článek 4 odst. 3 SEU – Loajální spolupráce – Povinnost přerušit řízení – Článek 351 první pododstavec SFEU – Mezinárodní smlouva uzavřená mezi členskými státy a třetími státy přede dnem jejich přistoupení k Unii – Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (ICSID) – Použití unijního práva – Článek 267 SFEU – Vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni – Povinnost předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Článek 108 odst. 3 SFEU – Pozastavení provádění podpory“

Ve věci C-516/22,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti podaná na základě článku 258 SFEU dne 29. července 2022,

Evropská komise, zástupci: L. Armati, P.-J. Loewenthal a T. Maxian Rusche, jako zmocněnci,

žalobkyně,

proti

Spojenému království Velké Británie a Severního Irska, zástupci: M. S. Fuller, jako zmocněnec,

žalovanému,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení: E. Regan (zpravodaj), předseda senátu, Z. Csehi, M. Ilešič, I. Jarukaitis a D. Gratsias, soudci,

generální advokát: N. Emiliou,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

* Jednací jazyk: angličtina.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 9. listopadu 2023,

vydává tento

Rozsudek

1 Evropská komise se žalobou domáhá toho, aby Soudní dvůr určil, že Spojené království Velké Británie a Severního Irska rozsudkem Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ze dne 19. února 2020, ve věci Micula v. Rumunsko (dále jen „dotčený rozsudek“), nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 4 odst. 3 SEU, jakož i z čl. 108 odst. 3, čl. 267 prvního a třetího pododstavce a čl. 351 prvního pododstavce SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen „dohoda o vystoupení“), přijaté dne 17. října 2019.

Právní rámec

Unijní právo

2 Dohoda o vystoupení, schválená jménem Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (ESAE) rozhodnutím Rady (EU) 2020/135 ze dne 30. ledna 2020 (Úř. věst. 2020, L 29, s. 1), vstoupila na základě svého článku 185 v platnost dne 1. února 2020.

3 Článek 2 písm. e) dohody o vystoupení stanoví:

„Pro účely této dohody se rozumí:

[…]

e) ‚přechodným obdobím‘ období stanovené v článku 126“.

4 Článek 86 uvedené dohody, nadepsaný „Věci projednávané Soudním dvorem Evropské unie“, v odstavci 2 stanoví:

„Soudní dvůr Evropské unie má i nadále pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se žádostí, které byly před koncem přechodného období předloženy soudy Spojeného království.“

5 Článek 87 uvedené dohody, nadepsaný „Nové věci předložené Soudnímu dvoru“, v odstavci 1 stanoví:

„Má-li Evropská komise za to, že Spojené království nesplnilo před koncem přechodného období povinnost podle Smluv nebo části čtvrté této dohody, může do čtyř let od skončení přechodného období předložit věc Soudnímu dvoru Evropské unie v souladu s požadavky stanovenými v článku 258 [SFEU], případně v čl. 108 odst. 2 druhém pododstavci [SFEU]. Rozhodování v těchto věcech spadá do pravomoci Soudního dvora Evropské unie.“

6 Článek 126 téže dohody, nadepsaný „Přechodné období“, stanoví:

„Stanoví se přechodné období nebo období provádění, které začíná dnem vstupu této dohody v platnost a končí dnem 31. prosince 2020.“

7 Článek 127 dohody o vystoupení, nadepsaný „Rozsah působnosti přechodného období“, zní takto:

„1. Není-li v této dohodě stanoveno jinak, v přechodném období se na Spojené království a ve Spojeném království použije právo Unie.

[…]

3. V průběhu přechodného období má právo Unie použitelné podle odstavce 1 s ohledem na Spojené království a ve Spojeném království stejné právní účinky jako v Unii a jejích členských státech a vykládá se a používá v souladu se stejnými metodami a obecnými zásadami, jako jsou metody a obecné zásady použitelné v Unii.

[…]

6. Není-li v této dohodě stanoveno jinak, během přechodného období se má za to, že jakýkoli odkaz na členské státy obsažený v právu Unie použitelném podle odstavce 1, včetně práva Unie prováděného a používaného členskými státy, zahrnuje i Spojené království.“

Mezinárodní právo

Úmluva ICSID

8 Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, která byla uzavřena ve Washingtonu dne 18. března 1965 (dále jen „Úmluva ICSID“) a vstoupila v platnost ve vztahu ke Spojenému království dne 18. ledna 1967 a ve vztahu k Rumunsku dne 12. října 1975, v čl. 53 odst. 1 stanoví:

„Rozhodčí nález bude pro strany závazný a nebude předmětem odvolání nebo jakéhokoli jiného opravného prostředku, s výjimkou těch, které jsou uvedeny v této Úmluvě. Každá strana bude dodržovat a plnit podmínky rozhodčího nálezu […]“

9 Článek 54 odst. 1 této úmluvy stanoví:

„Každý smluvní stát uzná rozhodčí nález vydaný podle této Úmluvy jako závazný a bude na svém území vymáhat plnění peněžních závazků uložených v rozhodčím nálezu, jakoby to bylo konečné rozhodnutí soudu v tomto státě. […]“

10 Článek 64 uvedené Úmluvy stanoví:

„Jakýkoliv spor vzniklý mezi smluvními státy a týkající se výkladu nebo použití této Úmluvy, který není vyřešen jednáním, bude předložen Mezinárodnímu soudnímu dvoru na žádost kterékoliv strany v tomto sporu, pokud se zmíněné státy nedohodnou na jiném řešení.“

11 Článek 69 téže úmluvy zní:

„Každý smluvní stát přijme taková právní nebo jiná opatření, která budou nezbytná k tomu, aby ustanovení této Úmluvy byla účinná na jeho území.“

BIT

12 Dvoustranná investiční smlouva, která byla uzavřena dne 29. května 2002 vládou Švédského království a vládou Rumunska o podpoře a vzájemné ochraně investic (dále jen „BIT“) a vstoupila v platnost dne 1. dubna 2003, v čl. 2 odst. 3 stanoví:

„Každá smluvní strana vždy zajistí investicím investorů z druhé smluvní strany spravedlivé a rovné zacházení a nebude neodůvodněnými nebo diskriminačními opatřeními bránit řízení, udržování, užívání, požívání nebo nakládání s takovými investicemi, jakož i pořízení zboží a služeb nebo prodeji jejich produkce […]“

13 Článek 7 BIT stanoví, že spory mezi investory a signatářskými zeměmi řeší mimo jiné rozhodčí soud, který rozhoduje podle Úmluvy ICSID.

Skutkový základ sporu

Rozhodčí řízení

14 Dne 22. února 2005 Rumunsko za účelem přistoupení k Evropské unii zrušilo regionální režim investiční podpory v podobě daňových pobídek (dále jen „dotčený režim podpory“).

15 Dne 28. července 2005 požádali Ioan a Viorel Micula, švédští občané, jakož i společnosti European Food SA, Starmill SRL a Multipack SRL (dále jen „investoři“), nad nimiž vykonávají kontrolu, v souladu s článkem 7 BIT o ustavení rozhodčího soudu podle Úmluvy ICSID za účelem získání náhrady škody, která jim údajně vznikla z důvodu zrušení dotčeného režimu podpory, který se na ně před jeho zrušením vztahoval.

16 V rozhodčím nálezu ze dne 11. prosince 2013 (dále jen „rozhodčí nález“), vydaném po přistoupení Rumunska k Unii dne 1. ledna 2007, měl rozhodčí soud za to, že Rumunsko tím, že zrušilo dotčený režim podpory, porušilo legitimní očekávání investorů, kteří se domnívali, že dotčené daňové pobídky budou dostupné až do 31. března 2009, nejednalo transparentně, jelikož investory včas neinformovalo, a nezajistilo jejich investicím spravedlivé a rovné zacházení ve smyslu čl. 2 odst. 3 BIT. Rozhodčí soud tudíž uložil Rumunsku povinnost zaplatit investorům z titulu náhrady škody částku 791 882 452 rumunských lei (RON) (přibližně 178 milionů eur), přičemž tato částka byla stanovena především s přihlédnutím ke škodě, kterou investoři údajně utrpěli v období od 22. února 2005 do 31. března 2009.

17 Od roku 2014 usilují investoři o uznání a výkon rozhodčího nálezu v Belgii, ve Francii, v Lucembursku, ve Švédsku, ve Spojeném království a ve Spojených státech amerických. Komise vstoupila do všech těchto uvedených řízení jako vedlejší účastnice, aby tomu zabránila.

Řízení před Komisí

18 Dne 26. května 2014 přijala Komise rozhodnutí C(2014) 3192 final [Státní podpora SA.38-517 (2014/NN) – Rumunsko – Rozhodčí nález Micula v. Rumunsko ze dne 11. prosince 2013 – Příkaz k pozastavení podpory] (dále jen „příkaz k pozastavení podpory“), kterým Rumunsku uložila povinnost, aby neprodleně a do doby, než Komise přijme konečné rozhodnutí o slučitelnosti tohoto opatření s vnitřním trhem, pozastavilo případné kroky, které by mohly vést k provedení či výkonu části rozhodčího nálezu, jelikož by se jednalo o vyplacení protiprávní státní podpory poskytnuté v rozporu s čl. 108 odst. 3 SFEU.

19 Dne 1. října 2014 přijala Komise rozhodnutí 2014/C 393/03 [Státní podpory – Rumunsko – Státní podpora SA. 38517 (2014/C) (ex 2014/NN) – Provedení rozhodčího nálezu Micula v. Rumunsko ze dne 11. prosince 2013 – Výzva k podání připomínek podle čl. 108 odst. 2 [SFEU] (Úř. věst. 2014, C 393, s. 27)] (dále jen „rozhodnutí o zahájení řízení“), kterým informovala Rumunsko o zahájení formálního vyšetřovacího řízení podle čl. 108 odst. 2 SFEU týkající se částečného výkonu rozhodčího nálezu Rumunskem na počátku roku 2014, jakož i jakéhokoli pozdějšího provádění či výkonu uvedeného nálezu.

20 Dne 30. března 2015 přijala Komise rozhodnutí Komise (EU) 2015/1470 ze dne 30. března 2015 o státní podpoře SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) poskytnuté Rumunskem – Rozhodčí nález ve věci Micula v. Rumunsko ze dne 11. prosince 2013 (Úř. věst. 2015, L 232, s. 43) (dále jen „konečné rozhodnutí“).

21 Body 126 až 129 odůvodnění uvedeného rozhodnutí, které v podstatě odpovídají bodům 51 až 54 rozhodnutí o zahájení řízení a jsou nadepsané „Uplatnění pravidel státní podpory se nedotýká práv a povinností chráněných článkem 351 Smlouvy“, znějí takto:

„(126) Článek 351 [SFEU] stanoví, že ‚[p]ráva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených […] pro přistupující státy přede dnem jejich přistoupení mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jednou nebo několika třetími zeměmi na straně druhé nejsou Smlouvami dotčeny‘. V této věci práva a povinnosti, na něž se [investoři] odvolávají, vyplývají z [BIT].

(127) Ze znění článku 351 [SFEU] je zřejmé, že se v daném případě nepoužije, neboť [BIT] je smlouvou uzavřenou mezi dvěma členskými státy Unie, Švédskem a Rumunskem, a nikoli smlouvou ‚mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jedním nebo několika třetími zeměmi na straně druhé‘. Použití pravidel státní podpory v této věci se tudíž práv a povinností chráněných článkem 351 [SFEU] nedotýká.

(128) Komise v této souvislosti připomíná, že podle právních předpisů EU platí pro investiční dohody uzavřené mezi státy EU odlišná pravidla než pro investiční dohody uzavřené mezi členským státem EU a třetí zemí. V případě investičních dohod uzavřených mezi státy EU zastává Komise názor, že tyto dohody jsou v rozporu s právem Unie, neslučitelné s ustanoveními Smluv, a měly by se proto považovat za neplatné. […]

(129) Rumunsko je rovněž smluvní stranou […] Úmluvy ICSID, k níž přistoupilo před svým přistoupením k Unii. Jelikož však smluvní stranou [BIT], která je předmětem tohoto řízení, není žádná smluvní strana Úmluvy ICSID z řad třetích [států], článek 351 [SFEU] není v této věci relevantní.“

22 Uvedené rozhodnutí stanoví v článku 1 výroku, že výplata náhrady škody přiznané rozhodčím nálezem jedné hospodářské jednotce, již tvoří investoři a společnosti European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export a West Leasing International, představuje „státní podporu“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, která není slučitelná s vnitřním trhem.

23 Podle článku 2 uvedeného rozhodnutí je Rumunsko povinno nevyplatit neslučitelnou podporu uvedenou v článku 1 uvedeného rozhodnutí a dosáhnout navrácení neslučitelné podpory, která již byla vyplacena subjektům tvořícím uvedenou jednu hospodářskou jednotku, jakož i případné podpory vyplacené uvedeným subjektům, která nebyla Komisi oznámena podle čl. 108 odst. 3 SFEU nebo která bude vyplacena po dni přijetí uvedeného rozhodnutí.

Řízení před unijními soudy

24 Rozsudkem ze dne 18. června 2019, European Food a další v. Komise (T-624/15, T-694/15 a T-704/15, EU:T:2019:423), Tribunál konečné rozhodnutí zrušil v celém rozsahu, v podstatě proto, že Komise neměla *ratione temporis* pravomoc k přijetí takového rozhodnutí podle článku 108 SFEU (dále jen „rozsudek Tribunálu“).

25 Tribunál konkrétně v bodech 91 a 92 uvedeného rozsudku rozhodl, že Komise tím, že pokud jde o částky, které mají být navráceny, nerozlišila mezi částkami spadajícími do období před přistoupením Rumunska k Unii a částkami spadajícími do období po jeho přistoupení, překročila své pravomoci v oblasti kontroly státních podpor, když uplatnila své pravomoci, které má na základě článku 108 SFEU, retroaktivně na skutečnosti předcházející přistoupení Rumunska k Unii a že Komise proto nemohla kvalifikovat dotčené opatření jako „státní podporu“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.

26 Kromě toho Tribunál v bodech 98 až 111 uvedeného rozsudku rozhodl, že vzhledem k tomu, že unijní právo není *ratione temporis* použitelné a Komise nemá pravomoc na základě článku 108 SFEU, je konečné rozhodnutí s ohledem na neexistenci rozlišení mezi částkami, které mají být navráceny, podle toho, zda spadají do období před dotčeným přistoupením, nebo do období následujícího po něm, protiprávní v rozsahu, v němž přiznání uvedené náhrady škody kvalifikuje jako „zvýhodnění“ a „státní podporu“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, a to přinejmenším za období přede dnem vstupu v platnost unijního práva v Rumunsku.

27 Dne 27. srpna 2019 podala Komise k Soudnímu dvoru kasační opravný prostředek směřující ke zrušení rozsudku Tribunálu.

Řízení před soudy Spojeného království

28 Dne 17. října 2014 byl rozhodčí nález zapsán u High Court of England and Wales (Vrchní soud Anglie a Walesu, Spojené království) na základě ustanovení Arbitration (International Investment Disputes) Act 1966 [zákon o arbitráži (zákon o mezinárodních investičních sporech) z roku 1966], který ve Spojeném království provádí Úmluvu ICSID.

29 Dne 20. ledna 2017 uvedený soud zamítl návrh Rumunska směřující ke zrušení uvedeného zápisu. Naproti tomu pozastavil výkon rozhodčího nálezu až do ukončení řízení před unijními soudy.

30 Dne 27. července 2018 Court of Appeal (Odvolací soud, Spojené království) shledal, že soudy Spojeného království nemohou na základě zásady loajální spolupráce stanovené v čl. 4 odst. 3 SEU nařídit okamžitý výkon rozhodčího nálezu, pakliže rozhodnutí Komise zakázalo Rumunsku vyplatit náhradu škody přiznanou uvedeným nálezem. Na tomto základě uvedený soud zamítl odvolání podané investory proti pozastavení výkonu uvedeného rozhodčího nálezu, které nařídil první soud.

31 Dne 19. února 2020 Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) nařídil dotčeným rozsudkem výkon rozhodčího nálezu. Komise se uvedeného řízení účastnila jako vedlejší účastnice.

Dotčený rozsudek

32 Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) nejprve v bodech 41 až 57 dotčeného rozsudku zamítl důvod kasačního opravného prostředku, kterým investoři tvrdili, že v důsledku rozsudku Tribunálu již soudy Spojeného království nejsou povinny na základě povinnosti loajální spolupráce pozastavit výkon rozhodčího nálezu. V tomto ohledu uvedený soud v bodě 56 dotčeného rozsudku konstatoval, že je znepokojen potenciálně protichůdnými rozhodnutími ve stejné věci mezi stejnými stranami, že nemůže dospět k závěru, že mezi těmito rozhodnutími neexistuje téměř žádné riziko rozporu, že pokud by k rozporu mezi jednotlivými rozhodnutími došlo, důsledky by představovaly podstatnou překážku fungování unijního práva, a že řízení o kasačním opravném prostředku probíhající před Soudním dvorem je v zásadě dostačující ke vzniku povinnosti loajální spolupráce.

33 Naproti tomu v bodech 58 až 118 dotčeného rozsudku Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vyhověl důvodu, kterým investoři tvrdili, že čl. 351 první pododstavec SFEU je použitelný na povinnosti, které pro Spojené království vyplývají z Úmluvy ICSID, takže nepodléhají kogentním účinkům unijního práva. Podle uvedeného soudu je pro určení, zda se toto ustanovení použije v konkrétním případě, nezbytné vyložit dotčenou starší mezinárodní úmluvu a přitom posoudit, zda toto ustanovení ukládá dotyčnému členskému státu povinnosti, jejichž splnění může být požadováno třetími státy, které jsou jejími stranami.

34 V projednávaném případě je přitom jasné, že Spojenému království přísluší povinnost vykonat rozhodčí nález podle článků 54 a 69 Úmluvy ICSID nejen vůči Švédskému království, ale rovněž vůči všem ostatním smluvním státům uvedené úmluvy, a to z následujících důvodů, uvedených v bodech 104 až 107 dotčeného rozsudku:

– zaprvé je režim Úmluvy ICSID založen na vzájemné důvěře a závisí na účasti všech smluvních států, jakož i na tom, že dodržují pravidla stanovená touto úmluvou;

– zadruhé z článků 53, 54 a 69 Úmluvy ICSID vyplývá, že k povinnostem, které stanoví, se neváže žádná výhrada a uplatnit právo podle článku 64 uvedené úmluvy může každý smluvní stát;

– zatřetí z cíle sledovaného Úmluvou ICSID vyplývá, že existuje soustava závazků vzájemného výkonu, kterou smluvní stát nemůže výslovně opustit a která – pokud od nich upustí – přenáší břemeno výkonu na jiný smluvní stát;

– začtvrté z přípravných prací vyplývá, že pokud by smluvní stát musel porušit povinnosti, které pro něj vyplývají z Úmluvy ICSID, ostatní smluvní státy by mohly přijmout příslušná opatření.

35 Podle názoru Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) se v projednávané věci neuplatní povinnost loajální spolupráce, a soudy Spojeného království tedy nejsou povinny upustit od rozhodnutí o otázce účinků Úmluvy ICSID a přerušit vnitrostátní řízení do doby ukončení řízení před unijními soudy ani položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, a to z následujících důvodů, uvedených v bodech 112 až 114 dotčeného rozsudku:

– zaprvé podle unijního práva nejsou otázky týkající se existence a rozsahu povinností vyplývajících z předchozích smluv podle čl. 351 prvního pododstavce SFEU vyhrazeny unijním soudům. Takové otázky nejsou upraveny unijním právem a Soudní dvůr není pro jejich zodpovězení v lepší pozici než soud vnitrostátní;

– zadruhé otázka, kterou před ním vznesli investoři na základě článku 351 SFEU, není zcela totožná s otázkou, která byla předložena unijním soudům. Před unijními soudy totiž investoři zejména tvrdili, že článek 351 SFEU přiznává přednost již existujícím mezinárodním závazkům Rumunska, kterými bylo Rumunsko vázáno na základě BIT a článku 53 Úmluvy ICSID. Naproti tomu v rámci řízení zahájeného ve Spojeném království byla právní otázkou, která vyvstala, otázka povinností Spojeného království provést Úmluvu ICSID, jakož i uznat a vykonat rozhodčí nález podle článků 54 a 69 Úmluvy ICSID. Vzhledem k tomu, že tato otázka je specifická pro spor, ke kterému došlo ve Spojeném království, nebyla před unijními soudy vznesena,

– zatřetí pravděpodobnost, že unijní soud rozhodne o použití článku 351 SFEU na povinnosti z doby před přistoupením Rumunska k Unii, které vyplývají z Úmluvy ICSID ve vztahu k rozhodčímu nálezu, je velmi nízká. Tribunál nerozhodl o žalobním důvodu vycházejícím z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU a kasační opravný prostředek projednávaný před Soudním dvorem je proto omezen na jiné otázky. Pokud by tedy byl kasační opravný prostředek zamítnut, nebyla by otázka použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU unijním soudem zkoumána. Pokud by však bylo kasačnímu opravnému prostředku vyhověno, věc by byla vrácena Tribunálu, takže by tato otázka týkající se povinností příslušejících Rumunsku mohla být unijním soudem projednána.

Postup před zahájením soudního řízení

36 Dne 3. prosince 2020 zaslala Komise Spojenému království výzvu týkající se dotčeného rozsudku, v níž mu vytýkala porušení čl. 4 odst. 3 SEU, čl. 108 odst. 3, čl. 267 prvního a třetího pododstavce, jakož i čl. 351 prvního pododstavce SFEU, ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

37 Dopisem ze dne 1. dubna 2021 odpovědělo Spojené království na výzvu a zpochybnilo všechna porušení vytýkaná Komisí.

38 Komise měla za to, že argumenty vznesené v odpovědi nepostačují ke změně její analýzy a dne 15. července 2021 zaslala Spojenému království odůvodněné stanovisko, v němž dospěla k závěru, že Spojené království v důsledku dotčeného rozsudku porušilo ustanovení uvedená ve výzvě.

39 Dopisem ze dne 23. srpna 2021 požádalo Spojené království Komisi o prodloužení lhůty stanovené pro odpověď na odůvodněné stanovisko a Komise této žádosti vyhověla. Spojené království však nakonec na uvedené odůvodněné stanovisko neodpovědělo.

Vývoj po odůvodněném stanovisku

40 Rozsudkem ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50), Soudní dvůr zrušil rozsudek Tribunálu z důvodu, který vyplývá z bodů 115 až 136 uvedeného rozsudku Soudního dvora, a sice že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když měl za to, že Komise neměla *ratione temporis* pravomoc přijmout konečné rozhodnutí na základě článku 108 SFEU, jelikož právo na státní podporu, na kterou se vztahuje toto rozhodnutí, bylo přiznáno rozhodčím nálezem po přistoupení Rumunska k Unii. Soudní dvůr v bodech 137 až 145 téhož rozsudku dodal, že Tribunál se ostatně dopustil rovněž nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), je v projednávané věci irelevantní, jelikož systém soudních opravných prostředků stanovený ve Smlouvě o EU a Smlouvě o FEU nahradil od přistoupení Rumunska k Unii dotčené rozhodčí řízení. Soudní dvůr věc vrátil zpět Tribunálu, aby rozhodl o důvodech, které mu byly předloženy a o kterých Soudní dvůr nerozhodl. V této věci, zapsané do rejstříku pod čísly T-624/15 RENV, T-694/15 RENV a T-704/15 RENV, Tribunál dosud nerozhodl.

41 Soudní dvůr v bodech 42 a 43 usnesení ze dne 21. září 2022, Romatsa a další (C-333/19, EU:C:2022:749), rozhodl, že z rozsudků ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), jakož i ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50), vyplývá, že rozhodčí nález je neslučitelný s články 267 a 344 SFEU, takže nemůže vyvolávat žádné účinky. Proto Soudní dvůr v bodě 44 zmíněného usnesení rozhodl, že soud členského státu, který rozhoduje o výkonu tohoto rozhodčího nálezu, je povinen jej odepřít, a tudíž jej nemůže v žádném případě vykonat, aby oprávněným z něj umožnil domoci se náhrady škody, kterou jim nález přiznává.

42 Usnesením ze dne 24. listopadu 2022, European Food a další (C-333/19 REC, EU:C:2022:936), Soudní dvůr navíc zamítl návrh investorů na zrušení nebo opravu usnesení v dané věci a vyškrtnutí věci C-333/19.

Řízení před Soudním dvorem

43 Dne 29. července 2022 podala Komise projednávanou žalobu.

44 Jelikož Spojené království bylo řádně informováno o žalobě podané Komisí za tímto účelem, avšak nepodalo žalobní odpověď ve smyslu čl. 124 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora do uplynutí lhůty k tomu stanovené na 14. října 2022 a neformálně potvrdilo soudní kanceláři, že v tomto stadiu se řízení nehodlá účastnit, požádala Komise Soudní dvůr, aby v souladu s čl. 152 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora vydal rozsudek pro zmeškání.

45 Dne 14. února 2023 se Soudní dvůr dotázal Komise, zda je s ohledem na zvláštní kontext projednávané věci připravena souhlasit s tím, aby byla Spojenému království určena nová lhůta pro předložení jeho žalobní odpovědi, přičemž Soudní dvůr upřesnil, že článek 152 jednacího řádu použije pouze v případě, že Spojené království nezareaguje do uplynutí této nové lhůty.

46 Komise dopisem ze dne 3. března 2023 informovala Soudní dvůr, že s ohledem na zvláštní okolnosti projednávané věci nemá výhrad vůči tomu, aby byla Spojenému království poskytnuta nová lhůta pro předložení žalobní odpovědi, a dodala, že tento postoj v žádném případě nepředstavuje precedent pro jiné věci.

47 Dopisem ze dne 8. března 2023 tedy Soudní dvůr Spojenému království sdělil, že pokud si přeje využít příležitosti, nabídnuté se souhlasem Komise, předložit žalobní odpověď bez ohledu na to, že tak neučinilo v původní lhůtě, nebude uvedený orgán žádat Soudní dvůr, aby v projednávané věci vydal na základě článku 152 jednacího řádu rozsudek pro zmeškání. Soudní dvůr v návaznosti na to informoval Spojené království, že může žalobní odpověď předložit ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto dopisu, prodloužené o lhůtu deseti dnů z důvodu vzdálenosti podle článku 51 uvedeného jednacího řádu, a zároveň požádal Spojené království, aby ho pro případ, že se rozhodne této možnosti nevyužít, informovalo co nejrychleji, přičemž v takovém případě bude písemná část řízení znovu ukončena a proběhne řízení bez účasti žalovaného.

48 Dopisem ze dne 20. dubna 2023 oznámilo Spojené království Soudnímu dvoru, že potvrzuje, že nemá v úmyslu podat v projednávané věci žalobní odpověď, a to bez ohledu na novou lhůtu, která mu byla poskytnuta.

49 Soudnímu dvoru tedy přísluší na základě článku 41 statutu Soudního dvora Evropské unie a článku 152 jednacího řádu vydat rozsudek pro zmeškání. Vzhledem k tomu, že o přípustnosti žaloby není pochyb, je tedy na Soudním dvoru, aby v souladu s čl. 152 odst. 3 jednacího řádu přezkoumal, zda se návrhová žádání Komise jeví opodstatněnými.

K pravomoci Soudního dvora

50 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 87 odst. 1 dohody o vystoupení má Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o žalobách, které mu předloží Komise na základě článku 258 SFEU do čtyř let od skončení přechodného období, které podle čl. 2 písm. e) této dohody ve spojení s jejími články 126 a 185 trvalo od 1. února do 31. prosince 2020 (dále jen „přechodné období“), má-li za to, že Spojené království nesplnilo před koncem tohoto přechodného období povinnost podle Smluv.

51 Jelikož nesplnění povinnosti vytýkané Spojenému království projednávanou žalobou je důsledkem – jak vyplývá z bodu 1 tohoto rozsudku – dotčeného rozsudku vydaného dne 19. února 2020, během přechodného období, a že projednávanou žalobu podala Komise dne 29. července 2022, v období čtyř let po skončení tohoto přechodného období, má tedy Soudní dvůr pravomoc o uvedené žalobě rozhodnout.

K věci samé

52 Na podporu žaloby Komise uplatňuje čtyři žalobní důvody, z nichž první vychází z toho, že Spojené království porušilo čl. 4 odst. 3 SEU, druhý že porušilo čl. 351 první pododstavec SFEU, třetí čl. 267 první a třetí pododstavec SFEU a čtvrtý čl. 108 odst. 3 SFEU, všechny ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení, přičemž každé z uvedených porušení je podle uvedeného orgánu důsledkem dotčeného rozsudku.

53 Pro účely projednání uvedených žalobních důvodů je třeba předeslat, že podle čl. 127 odst. 6 dohody o vystoupení je třeba Spojené království pro účely projednání žalobních důvodů vznesených Komisí na podporu žaloby považovat za „členský stát“, nikoli za třetí stát, i když vytýkané nesplnění povinnosti nastalo – jak se uvádí v bodě 51 tohoto rozsudku – po jeho vystoupení z Unie, avšak před uplynutím přechodného období, přičemž odstavec 1 uvedeného článku 127 mimoto upřesňuje, že v tomto přechodném období se na Spojené království použije právo Unie.

54 Přitom podle ustálené judikatury Soudního dvora se povinnost členských států dodržovat ustanovení Smlouvy o FEU vztahuje na všechny jejich orgány v rámci jejich pravomocí, včetně soudních orgánů. Nesplnění povinnosti členským státem může proto být v zásadě konstatováno na základě článku 258 SFEU bez ohledu na orgán tohoto členského státu, jehož činnost nebo nečinnost je původem nesplnění povinnosti, a to přestože se podle ústavy jedná o nezávislý orgán [rozsudek ze dne 28. ledna 2020, Komise v. Itálie (Směrnice o postupu proti opožděným platbám), C-122/18, EU:C:2020:41, bod 55 a citovaná judikatura].

55 Opodstatněnost žalobních důvodů vznesených Komisí je třeba posoudit ve světle těchto úvah, přičemž je třeba nejprve zkoumat druhý z nich.

Ke druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení

Argumentace žalobkyně

56 Komise Spojenému království vytýká, že tím, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) na základě nesprávně vyložených a uplatněných pojmů „práva […] jedné nebo několika třetích zemí“ a „dotčeny Smlouvami“ v dotčeném rozsudku rozhodl, že se na povinnost Spojeného království vykonat rozhodčí nález podle článku 54 Úmluvy ICSID nepoužije unijní právo, porušilo čl. 351 první pododstavec SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

57 Tato povinnost totiž nezahrnuje žádné právo jedné nebo několika třetích zemí, jelikož projednávaná věc se týká pouze členských států a jejich státních příslušníků. Navíc žádná povinnost Spojeného království vyplývající z Úmluvy ICSID nebyla dotčena unijními Smlouvami, neboť všechna relevantní ustanovení této úmluvy mohla být vyložena tak, aby byla zaručena neexistence rozporu s relevantními pravidly unijního práva.

Posouzení Soudního dvora

58 Je třeba připomenout, že podle čl. 351 prvního pododstavce SFEU práva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených přede dnem jejich přistoupení mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jednou nebo několika třetími zeměmi na straně druhé nejsou Smlouvami dotčeny.

59 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je účelem čl. 351 prvního pododstavce SFEU v souladu se zásadami mezinárodního práva upřesnit, že se uplatňování Smlouvy nedotýká závazku dotyčného členského státu dodržovat práva třetích států vyplývající z dřívější smlouvy a plnit své odpovídající povinnosti (viz zejména rozsudky ze dne 14. října 1980, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, bod 8, a ze dne 9. února 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, bod 61). Uvedené ustanovení má obecnou působnost a vztahuje se na všechny mezinárodní smlouvy, kterými může být dotčeno uplatňování Smlouvy, bez ohledu na jejich předmět (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. srpna 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, bod 11).

60 Účelem čl. 351 prvního pododstavce SFEU je tedy chránit práva třetích států (rozsudek ze dne 13. července 1966, Consten a Grundig v. Komise, 56/64 a 58/64, EU:C:1966:41, s. 500) tím, že dotyčným členským státům umožňuje plnění jejich závazků z dřívější mezinárodní smlouvy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2011, Air Transport Association of America a další, C-366/10, EU:C:2011:864, bod 61).

61 Uvedené ustanovení naproti tomu členským státům neumožňuje uplatňovat práva vyplývající z takových úmluv ve vztazích v rámci Unie (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. července 1996, Komise v. Lucembursko, C-473/93, EU:C:1996:263, bod 40, a ze dne 7. července 2005, Komise v. Rakousko, C-147/03, EU:C:2005:427, bod 58).

62 Z toho vyplývá, že v čl. 351 prvním pododstavci SFEU se pojem „práva a povinnosti“ vztahuje na právo třetích států, pokud jde o „práva“, a na povinnosti členských států, pokud jde o „povinnosti“ (rozsudky ze dne 27. února 1962, Komise v. Itálie, 10/61, EU:C:1962:2, s. 22, a ze dne 2. srpna 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, bod 12).

63 Proto pro určení, zda dřívější mezinárodní smlouva může znemožnit uplatnění právní normy Unie, je třeba zkoumat, zda tato dřívější mezinárodní smlouva ukládá dotyčnému členskému státu povinnosti, jejichž plnění ještě může být vymáháno třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami uvedené dohody (viz zejména rozsudky ze dne 2. srpna 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, bod 13, a ze dne 15. září 2011, Komise v. Slovensko, C-264/09, EU:C:2011:580, bod 42).

64 Pokud tedy dřívější mezinárodní smlouva může znemožnit uplatnění právní normy Unie na základě čl. 351 prvního pododstavce SFEU, je tomu tak při splnění dvou podmínek, a sice že se jedná o smlouvu uzavřenou před vstupem unijních Smluv v platnost v dotyčném členském státě a dotyčný třetí stát z úmluvy vyvozuje práva, jejichž dodržování může od uvedeného členského státu vyžadovat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. března 1998, T. Port, C-364/95 a C-365/95, EU:C:1998:95, bod 61).

65 Členské státy se tedy tohoto ustanovení nemohou dovolávat, pokud v posuzovaném případě nejsou dotčena práva třetích států (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 22. září 1988, Deserbais, 286/86, EU:C:1988:434, bod 18, jakož i ze dne 6. dubna 1995, RTE a ITP v. Komise, C-241/91 P a C-242/91 P, EU:C:1995:98, bod 84).

66 Ve světle uvedených zásad je třeba zkoumat opodstatněnost druhého žalobního důvodu, kterým Komise vytýká Spojenému království, že porušilo čl. 351 první pododstavec SFEU, protože Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v dotčeném rozsudku nesprávně vyložil a uplatnil uvedené ustanovení.

67 V tomto ohledu je třeba připomenout, že uvedený soud v dotčeném rozsudku v podstatě rozhodl, že čl. 351 první pododstavec SFEU je na povinnost, která pro Spojené království vyplývá z Úmluvy ICSID, zejména z jejího článku 54, a sice na povinnost vykonat rozhodčí nález, použitelný, takže unijní právo – zejména články 107 a 108 SFEU, které Komise uplatnila vůči uvedenému nálezu v příkazu k pozastavení podpory, rozhodnutí o zahájení řízení a konečném rozhodnutí – vzhledem k tomu, že je nepoužitelné, nemůže bránit tomu, aby vnitrostátní soudy členských států uvedený nález vykonaly.

68 Za účelem posouzení, zda je – jak tvrdí Komise – takový výklad a použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU nesprávný, je třeba zaprvé konstatovat, že je nesporné, že Úmluva ICSID, jejíž Unie není smluvní stranou a jež tedy není součástí unijního práva, je mnohostranná smlouva, kterou Spojené království uzavřelo před svým přistoupením k Unii jak s členskými státy, tak se třetími státy, a že tato mezinárodní úmluva tudíž může spadat do působnosti čl. 351 prvního pododstavce SFEU, který je ustanovením unijního práva, ve vztahu k němuž Soudnímu dvoru náleží výlučná pravomoc k podání konečného výkladu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. září 2021, Moldavská republika, C-741/19, EU:C:2021:655, bod 45).

69 Jak vyplývá z judikatury Soudního dvora připomenuté v bodech 59 až 65 tohoto rozsudku, pouhá skutečnost, že členský stát uzavřel dřívější mezinárodní smlouvu se třetími státy, však nestačí k uplatnění tohoto ustanovení, neboť takových mezinárodních smluv se lze ve vztazích mezi členskými státy dovolávat pouze tehdy, pokud z nich za okolností projednávaného případu vyvozují tyto třetí státy práva, jejichž dodržování mohou od dotyčného členského státu vyžadovat.

70 Je tedy třeba zadruhé přezkoumat, zda Úmluva ICSID, pokud jde o výkon rozhodčího nálezu, ukládá Spojenému království povinnosti, které má vůči třetím státům a kterých se tyto státy mohou dovolávat vůči Spojenému království ve smyslu čl. 351 prvního pododstavce SFEU.

71 V tomto ohledu je třeba připomenout, že rozhodčím nálezem rozhodčí soud zřízený v rámci Úmluvy ICSID na základě rozhodčí doložky stanovené v BIT uzavřené mezi Švédským královstvím a Rumunskem před přistoupením Rumunska k Unii uložil Rumunsku povinnost zaplatit investorům, švédským státním příslušníkům a jimi ovládaným společnostem, náhradu škody, která posledně uvedeným údajně vznikla v důsledku toho, že Rumunsko v údajném rozporu s touto BIT zrušilo před přistoupením Rumunska k Unii regionální režim podpory.

72 V souladu s judikaturou Soudního dvora přitom musí být taková dvoustranná smlouva od přistoupení Rumunska k Unii považována za smlouvu týkající se dvou členských států (obdobně viz rozsudek ze dne 8. září 2009, Budějovický Budvar, C-478/07, EU:C:2009:521, body 97 a 98).

73 Z toho vyplývá, že spor, který v projednávané věci investoři předložili Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), směřoval k tomu, aby členskému státu, a sice Spojenému království, byla uložena povinnost vykonat na základě Úmluvy ICSID rozhodčí nález, tak aby jiný členský stát, v projednávané věci Rumunsko, dodržel povinnosti, které pro něj vyplývají z BIT ve vztahu k ještě jinému členskému státu, a sice Švédskému království.

74 Z toho tedy vyplývá, že tento spor se týkal údajné povinnosti Spojeného království dodržovat ustanovení Úmluvy ICSID ve vztahu ke Švédskému království a jeho státním příslušníkům a s tím souvisejícího údajného práva posledně uvedených požadovat od Spojeného království dodržování těchto ustanovení.

75 Naproti tomu nic nenasvědčuje tomu, že by nějaký třetí stát byl oprávněn požadovat od Spojeného království výkon rozhodčího nálezu na základě Úmluvy ICSID. Z důvodů uvedených generálním advokátem v bodech 133 až 137 stanoviska, a jak tvrdila Komise na podporu tohoto žalobního důvodu, má taková mezinárodní úmluva navzdory své mnohostranné povaze ve skutečnosti upravovat dvoustranné vztahy mezi smluvními stranami způsobem podobným dvoustranné smlouvě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. září 2021, Moldavská republika, C-741/19, EU:C:2021:655, bod 64).

76 V tomto ohledu je třeba zejména poznamenat, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) sice v bodech 104 až 108 dotčeného rozsudku konstatoval existenci takového práva, kterého by se mohly dovolávat třetí státy vůči Spojenému království, avšak to nic nemění na tom, jak uvedl generální advokát v bodech 147 až 149 stanoviska, že se uvedený vnitrostátní soud v podstatě omezuje na poukázání, že by třetí státy, které uzavřely Úmluvu ICSID, mohly mít zájem na tom, aby členský stát, jako je Spojené království, dodržoval své povinnosti vůči jinému členskému státu a v souladu s ustanoveními této úmluvy provedl výkon rozhodčího nálezu spadajícího do její působnosti. Takový čistě faktický zájem přitom nelze stavět na roveň „právu“ ve smyslu čl. 351 prvního pododstavce SFEU, které by mohlo odůvodnit použití tohoto ustanovení.

77 Naproti tomu je třeba konstatovat, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v dotčeném rozsudku nepřezkoumal základní otázku, v jakém rozsahu by třetí stát mohl zejména na základě článku 64 Úmluvy ICSID založit mezinárodní odpovědnost Spojeného království za nesplnění povinností, které pro něj vyplývají z této úmluvy v rámci výkonu rozhodčího nálezu vydaného na základě sporu mezi členskými státy.

78 Je přitom třeba zdůraznit, že čl. 351 první pododstavec SFEU je pravidlem, které může, jsou-li splněny podmínky pro jeho použití, umožnit odchýlit se od použití unijního práva, včetně primárního práva [rozsudek ze dne 28. října 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Vydávání a *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, bod 119, jakož i citovaná judikatura].

79 Toto ustanovení tak může mít značný dopad na právní řád Unie, jelikož umožňuje, jak zdůraznil generální advokát v bodech 140 a 175 stanoviska, odchýlit se od zásady přednosti unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. března 1995, Evans Medical a Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, body 26 až 28), která je jednou z jeho základních charakteristik (viz zejména rozsudek ze dne 2. září 2021, Moldavská republika, C-741/19, EU:C:2021:655, bod 43 a citovaná judikatura).

80 V této souvislosti je třeba poznamenat, že podle dotčeného rozsudku by všechny členské státy, které uzavřely Úmluvu ICSID před svým přistoupením k Unii, což je případ většiny z nich, mohly na základě čl. 351 prvního pododstavce SFEU vyloučit spory týkající se unijního práva ze soudního systému Unie tím, že by je svěřily rozhodčím soudům zřízeným v rámci této úmluvy. Z judikatury Soudního dvora, jak je zakotvena v rozsudku ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), přitom vyplývá, že systém soudních opravných prostředků stanovený Smlouvami o EU a o FEU nahradil rozhodčí řízení zavedená mezi členskými státy (rozsudek ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další, C-638/19 P, EU:C:2022:50, bod 145).

81 Článek 351 první pododstavec SFEU tedy musí být v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora vykládán restriktivně, aby obecná pravidla stanovená unijními Smlouvami nebyla zbavena svého smyslu [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. října 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Vydávání a *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, bod 120].

82 Za těchto podmínek byl Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v každém případě povinen před tím, než dospěl k závěru, že na základě čl. 351 prvního pododstavce SFEU se unijní právo na povinnost Spojeného království vykonat rozhodčí nález podle Úmluvy ICSID nepoužije, důkladně posoudit, zda taková povinnost navzdory skutečnosti, že se týká nálezu konstatujícího, že členský stát porušil dvoustrannou smlouvu uzavřenou s jiným členským státem, zahrnuje rovněž práva, kterých by se mohly vůči uvedenému státu dovolávat třetí státy.

83 Takové důkladné posouzení s ohledem na zásadu, podle které musí být každá výjimka z přednosti unijního práva vykládána restriktivně, přitom v dotčeném rozsudku chybí, a proto uvedený rozsudek nemůže zpochybnit úvahy vyplývající z bodů 73 až 75 tohoto rozsudku.

84 Je tudíž třeba mít za to, aniž je třeba zkoumat argumenty Komise týkající se dosahu výrazu „dotčeny Smlouvami“ obsaženého v čl. 351 prvním pododstavci SFEU, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v dotčeném rozsudku nesprávně vyložil a použil uvedené ustanovení, když mu přiznal široký dosah v tom smyslu, že se použije na povinnost Spojeného království vykonat rozhodčí nález podle Úmluvy ICSID, takže unijní právo se neuplatní a nemůže tomuto výkonu bránit.

85 Nelze přitom připustit, aby soud členského státu, a tím spíše ne soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, jako je v projednávané věci Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), mohl podat nesprávný výklad unijního práva, jehož cílem a účinkem je záměrně vyloučit použití celého unijního práva.

86 Takový výklad, který, jak vyplývá již z bodů 78 a 79 tohoto rozsudku, vede k vyloučení zásady přednosti unijního práva, jež je jedním z jeho základních charakteristik, může totiž narušit soudržnost, plný účinek a autonomii unijního práva, a v konečném důsledku i specifický charakter práva zavedeného Smlouvami (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. září 2021, Moldavská republika, C-741/19, EU:C:2021:655, bod 46).

87 Z toho tedy vyplývá, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) dotčeným rozsudkem závažně narušil unijní právní řád.

88 Proto je třeba druhému žalobnímu důvodu, který vychází z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení, vyhovět.

K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 4 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení

Argumentace žalobkyně

89 Prvním žalobním důvodem Komise vytýká Spojenému království, že tím, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) dotčeným rozsudkem rozhodl o výkladu čl. 351 prvního pododstavce SFEU a použití tohoto ustanovení na výkon rozhodčího nálezu, ačkoli otázka týkající se tohoto výkladu byla vyřešena rozhodnutím Komise a byla projednávána před unijními soudy, porušilo čl. 4 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

90 Pokud je před vnitrostátním soudem zahájeno řízení ve věci, která je již předmětem šetření Komise nebo řízení před unijními soudy, povinnost loajální spolupráce vyžaduje, aby vnitrostátní soud přerušil řízení, ledaže neexistuje téměř žádné riziko rozporu mezi jeho budoucím rozsudkem a budoucím aktem Komise nebo budoucím rozhodnutím unijních soudů.

91 V řízení o výkonu zahájeném v projednávané věci investory ve Spojeném království přitom byl Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) předložen návrh vyžadující výklad téhož ustanovení unijního práva s ohledem na totéž opatření, o kterém již Komise rozhodla a o němž měly rozhodovat unijní soudy.

92 Zatímco Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) nejprve připustil, že se povinnost loajální spolupráce nadále uplatní, s ohledem na kasační opravný prostředek podaný proti rozsudku Tribunálu, až do vydání konečného rozsudku unijních soudů, nakonec na základě nesprávných důvodů rozhodl, že tato povinnost není v projednávané věci použitelná, což vede k riziku rozporu mezi jeho rozsudkem a rozhodnutím Komise nebo rozhodnutím Soudního dvora o téže otázce.

Posouzení Soudního dvora

93 Je třeba připomenout, že podle čl. 4 odst. 3 druhého a třetího pododstavce SEU členské státy učiní veškerá vhodná obecná nebo zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají ze Smluv nebo z aktů orgánů Unie, a usnadňují Unii plnění jejích úkolů a zdrží se všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů Unie.

94 Podle judikatury Soudního dvora ze zásady loajální spolupráce zakotvené v uvedeném ustanovení vyplývá, že členské státy jsou povinny přijmout veškerá opatření nezbytná k zajištění působnosti a účinnosti unijního práva [viz zejména rozsudek ze dne 8. března 2022, Komise v. Spojené království (Boj proti podvodům s podhodnocováním), C-213/19, EU:C:2022:167, bod 584).

95 Konkrétně použití pravidel unijního práva v oblasti státních podpor, stanovených v článcích 107 a 108 SFEU, vychází z povinnosti loajální spolupráce mezi vnitrostátními soudy na straně jedné a Komisí a unijními soudy na straně druhé, v jejímž rámci jedná každý v závislosti na své úloze, jež je mu svěřena Smlouvou o FEU (rozsudek ze dne 4. března 2020, Buonotourist v. Komise, C-586/18 P, EU:C:2020:152, bod 89).

96 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že vnitrostátním soudům mohou být v oblasti státních podpor předkládány spory, ve kterých musí vykládat a používat pojem „podpora“ uvedený v čl. 107 odst. 1 SFEU, zejména aby mohlo být určeno, zda určité státní opatření bylo přijato v rozporu s čl. 108 odst. 3 SFEU. Naproti tomu vnitrostátní soudy nemají pravomoc rozhodovat o slučitelnosti státní podpory s vnitřním trhem. Posouzení slučitelnosti podpor nebo režimu podpor s vnitřním trhem spadá totiž do výlučné pravomoci Komise, jejíž jednání podléhá přezkumu unijních soudů (rozsudek ze dne 4. března 2020, Buonotourist v. Komise, C-586/18 P, EU:C:2020:152, bod 90 a citovaná judikatura).

97 V rámci nezbytné spolupráce, na níž spočívá uplatňování těchto ustanovení, musí vnitrostátní soudy přijímat všechna obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z unijního práva, a zdržet se přijímání všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů Smlouvy, jak to vyplývá z čl. 4 odst. 3 SEU (rozsudek ze dne 12. ledna 2023, DOBELES HES, C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, bod 77). Musí se zejména zdržet přijímání rozhodnutí, jež by byla v rozporu s rozhodnutím Komise, byť prozatímním (rozsudek ze dne 21. listopadu 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, bod 41).

98 Proto, pokud řešení sporu probíhajícího před vnitrostátním soudem závisí na platnosti rozhodnutí Komise, pak z povinnosti loajální spolupráce vyplývá, že by vnitrostátní soud měl, aby se vyhnul tomu, že přijme rozhodnutí odporující rozhodnutí Komise, přerušit řízení do doby, než unijní soudy vydají konečné rozhodnutí o žalobě na neplatnost, ledaže se domnívá, že za okolností projednávaného případu je důvodné položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se platnosti rozhodnutí Komise (rozsudek ze dne 25. července 2018, Georgsmarienhütte a další, C-135/16, EU:C:2018:582, bod 24 a citovaná judikatura).

99 V této souvislosti je třeba rovněž zdůraznit, že na akty unijních orgánů se vztahuje domněnka legality, dokud nejsou zrušeny v rámci přezkumu nebo autoremedury [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. dubna 2020, Komise v. Polsko, Maďarsko a Česká republika (Dočasný mechanismus relokace žadatelů o mezinárodní ochranu), C-715/17, C-718/17 a C-719/17, EU:C:2020:257, bod 139].

100 V projednávané věci je třeba připomenout, že v konečném rozhodnutí, přijatém v řízení podle čl. 108 odst. 2 SFEU v návaznosti na příkaz k pozastavení podpory a na rozhodnutí o zahájení řízení, měla Komise za to, že vyplacení náhrady škody přiznané rozhodčím nálezem představuje státní podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, která je neslučitelná s vnitřním trhem.

101 Za tímto účelem měla Komise jak v bodech 51 až 54 odůvodnění rozhodnutí o zahájení řízení, tak v bodech 126 až 129 odůvodnění konečného rozhodnutí za to, jak vyplývá z bodu 21 tohoto rozsudku, že čl. 351 první pododstavec SFEU nebrání použití článků 107 a 108 SFEU na výkon rozhodčího nálezu. Komise měla v tomto ohledu konkrétně za to, že použití pravidel Smlouvy o FEU v oblasti státních podpor na náhradu škody přiznanou tímto rozhodčím nálezem nemůže mít dopad na práva a povinnosti stanovené v čl. 351 prvním pododstavci SFEU, jelikož BIT je smlouvou uzavřenou mezi dvěma členskými státy a žádný třetí stát, který podepsal a ratifikoval Úmluvu ICSID, není stranou BIT, jež je předmětem dotčeného řízení.

102 Investoři na podporu své žaloby směřující ke zrušení konečného rozhodnutí, kterou předložili Tribunálu na základě článku 263 SFEU, v rámci prvních žalobních důvodů ve věcech T-624/15 a T-694/15 a třetího žalobního důvodu ve věci T-704/15 tvrdili, že tyto úvahy Komise jsou chybné. Rozsudek Tribunálu však zrušil uvedené rozhodnutí z jiného důvodu, a sice proto, že Komise neměla pravomoc *ratione temporis* na základě článku 108 SFEU, přičemž se k těmto žalobním důvodům nevyslovil.

103 Právě v tomto kontextu investoři podali k Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) návrh na výkon rozhodčího nálezu vůči Rumunsku, a tudíž na zaplacení náhrady škody přiznané tímto nálezem, ve Spojeném království, přičemž na podporu tohoto návrhu tvrdili, že ani řízení probíhající před unijními orgány na základě článků 107 a 108 SFEU, ani čl. 351 první pododstavec SFEU nepředstavují překážku takového výkonu.

104 Z toho vyplývá, jak uvedl generální advokát v bodě 79 stanoviska, že se řízení probíhající před unijními orgány a před Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) týkala téže otázky, jejíž podstatou je výkon rozhodčího nálezu v Unii, výkladu týchž ustanovení, zejména článků 107 a 108 SFEU, jakož i čl. 351 prvního pododstavce SFEU, a platnosti nebo účinnosti rozhodnutí přijatých Komisí na základě článků 107 a 108 SFEU za účelem zabránění takovému výkonu.

105 Sám Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v této souvislosti v bodě 51 dotčeného rozsudku uvádí, že rozsudek Tribunálu „nemá vliv na stávající šetření Komise v oblasti státní podpory“, takže „účinky rozhodnutí o zahájení řízení přetrvávají“, a že si „nemůže být jist“, že rozsudek Tribunálu vylučuje možnost, že Komise „ve svém šetření v projednávané věci přehodnotí šetření, aby předešla pochybením, která vedla ke zrušení konečného rozhodnutí“.

106 Za těchto podmínek Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v bodě 56 dotčeného rozsudku zdůrazňuje, jak již bylo uvedeno v bodě 32 tohoto rozsudku, že je „znepokojen potenciálně protichůdnými rozhodnutími ve stejné věci mezi stejnými stranami“,

neboť „nemůže dospět k závěru, že mezi těmito rozhodnutími neexistuje téměř žádné riziko rozporu“, a že pokud by k rozporu mezi jednotlivými rozhodnutími došlo, důsledky „by představovaly podstatnou překážku fungování unijního práva“, a že „řízení o kasačním opravném prostředku probíhající před Soudním dvorem, se skutečnými šancemi na úspěch, je v zásadě dostačující ke vzniku povinnosti loajální spolupráce“.

107 Je tedy patrné, že Suprême Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) si byl plně vědom toho, že kdyby měl povolit výkon rozhodčího nálezu ve Spojeném království, bylo by účinkem takového rozhodnutí maření jak správního řízení zahájeného před Komisí na základě článků 107 a 108 SFEU, tak soudního řízení zahájeného před unijními soudy na základě článku 263 SFEU.

108 Je pravda, že v okamžiku, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) rozhodl v dotčeném rozsudku, bylo konečné rozhodnutí zrušeno rozsudkem Tribunálu.

109 Takové zrušení však nemá žádný vliv na povinnost loajální spolupráce, kterou má Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) na základě čl. 4 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

110 Jak správně uvádí Komise, zrušení konečného rozhodnutí nemělo za následek zpochybnění příkazu k pozastavení podpory ani rozhodnutí o zahájení řízení. Podle judikatury Soudního dvora totiž platí, že jelikož zrušení unijního aktu nemá nezbytně vliv na přípravné akty, může být řízení směřující k nahrazení zrušeného aktu v zásadě provedeno znovu od bodu, v němž protiprávnost nastala (rozsudek ze dne 21. září 2017, Riva Fire v. Komise, C-89/15 P, EU:C:2017:713, bod 34 a citovaná judikatura).

111 V projednávané věci přitom Tribunál sice rozsudkem zrušil konečné rozhodnutí z důvodu, že Komise neměla pravomoc *ratione temporis* na základě článku 108 SFEU, avšak učinil tak poté, co v bodě 108 uvedeného rozsudku, jak již bylo uvedeno v bodě 25 tohoto rozsudku, uvedl, že Komise nerozlišovala, pokud jde o částky náhrady škody, které mají být vráceny, mezi částkami spadajícími do období před přistoupením Rumunska k Unii a částkami spadajícími do období po tomto přistoupení.

112 Z toho vyplývá, že rozsudek Tribunálu nebránil Komisi, jak Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) sám uvedl v bodě 51 dotčeného rozsudku, což již bylo uvedeno v bodě 105 tohoto rozsudku, znovu zahájit formální vyšetřovací řízení podle čl. 108 odst. 2 SFEU s omezením na náhrady škody týkající se období po uvedeném přistoupení.

113 Z tohoto hlediska tedy rozhodnutí o zahájení řízení, které vylučuje relevanci čl. 351 prvního pododstavce SFEU, nadále vyvolává účinky, což Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v uvedeném bodě 51 rovněž připustil.

114 Co se dále týče toho, že Komise před vydáním dotčeného rozsudku podala kasační opravný prostředek proti rozsudku Tribunálu, přičemž kasační opravný prostředek nemá v souladu s článkem 278 SFEU odkladný účinek, unijní soud k okamžiku, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) rozhodl dotčeným rozsudkem, ještě nevydal definitivní rozhodnutí o platnosti konečného rozhodnutí.

115 Nelze totiž vyloučit, že Soudní dvůr zruší rozsudek Tribunálu a vrátí věc Tribunálu k projednání ostatních žalobních důvodů směřujících ke zrušení konečného rozhodnutí, včetně důvodů vycházejících z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU. Taková je ostatně situace v návaznosti na rozsudek ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50), který byl vydán po vydání dotčeného rozsudku a odůvodněného stanoviska.

116 Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ke dni, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vydal dotčený rozsudek, byla otázka dopadu čl. 351 prvního pododstavce SFEU na to, zda se unijní právo, zejména články 107 a 108 SFEU, použije na výkon rozhodčího nálezu, předběžně posouzena Komisí v rozhodnutí o zahájení řízení, jak bylo uvedeno v bodě 101 tohoto rozsudku, přičemž Komise vyloučila použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU, které mohlo být ještě posouzeno unijním soudem v rámci soudního řízení podle článku 263 SFEU, a sice řízení o zrušení konečného rozhodnutí.

117 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že v okamžiku, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) rozhodl dotčeným rozsudkem, existovalo riziko protichůdných rozhodnutí, které se ostatně konkretizovalo, jelikož dotčený rozsudek dospěl k závěru, že je třeba uplatnit čl. 351 prvního pododstavce SFEU a na základě Úmluvy ICSID přistoupit k výkonu rozhodčího nálezu, zatímco rozhodnutí o zahájení řízení konstatovalo pravý opak, stejně jako konečné rozhodnutí, jehož legalita byla ke dni vydání dotčeného rozsudku předmětem přezkumu v řízení o kasačním opravném prostředku.

118 Tento závěr nemůže být zpochybněn žádným z důvodů předložených Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) za účelem vyloučení povinnosti loajální spolupráce v projednávané věci, jak je uvedeno v bodě 35 tohoto rozsudku.

119 Zaprvé, pokud jde o důvod, podle kterého otázky týkající se existence a rozsahu, pro účely uplatnění čl. 351 prvního pododstavce SFEU, povinností vyplývajících z dřívějších mezinárodních smluv, jejichž stranou Unie není, nejsou vyhrazeny unijním soudům, či se dokonce vymykají z jejich pravomoci, je třeba nejprve upřesnit, že povinnost loajální spolupráce, kterou mají vnitrostátní soudy na základě čl. 4 odst. 3 SEU v žádném případě nespočívá na předpokladu, podle kterého některé otázky spadají do výlučné pravomoci unijních soudů, nebo vnitrostátních soudů, ale právě naopak předpokládá, že tatáž otázka může spadat do souběžné pravomoci každého z nich, takže existuje riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí.

120 Otázka, která byla v projednávané věci položena jak Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), tak Komisi a unijním soudům, se přitom týkala působnosti čl. 351 prvního pododstavce SFEU, který je ustanovením unijního práva, jehož konečný výklad spadá, jak již bylo uvedeno v bodě 68 tohoto rozsudku, do výlučné pravomoci Soudního dvora, jehož rozsudkem vydaným na základě článku 267 SFEU jsou vnitrostátní soudy vázány pro účely vyřešení sporu, který jim byl předložen (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. července 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, bod 33).

121 V tomto ohledu je třeba zejména zdůraznit, že čl. 351 první pododstavec SFEU neobsahuje žádný odkaz na právo členských států nebo na mezinárodní právo, takže výrazy, které toto ustanovení obsahuje, musí být považovány za autonomní pojmy unijního práva, které musí být na území Unie vykládány jednotně [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. června 2021, Venezuela v. Rada (Dotčení třetího státu), C-872/19 P, EU:C:2021:507, bod 42 a citovaná judikatura].

122 Z toho vyplývá, že unijní soudy mají pravomoc určit, zda dřívější mezinárodní smlouva uzavřená členskými státy se třetími státy, jako je Úmluva ICSID, ukládá dotyčnému členskému státu, v projednávaném případě Spojenému království, povinnosti, jejichž dodržování je třetí stát oprávněn požadovat, a zda jsou tato práva a tyto povinnosti dotčeny Smlouvami Unie ve smyslu čl. 351 prvního pododstavce SFEU.

123 Tak tomu je, jak uznal Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v bodě 99 dotčeného rozsudku, v rámci žaloby na neplatnost podle článku 263 SFEU nebo žaloby pro nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU. Nemá-li totiž dojít k porušení zásady účinné soudní ochrany, musí unijní soud za účelem rozhodnutí o opodstatněnosti argumentu vycházejícího z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU unijním orgánem nebo členským státem ve vztahu k dřívější mezinárodní smlouvě nutně posoudit dosah této úmluvy, aby mohl rozhodnout o žalobě, která mu byla předložena (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. dubna 1995, RTE a ITP v. Komise, C-241/91 P a C-242/91 P, EU:C:1995:98, bod 84, jakož i ze dne 15. září 2011, Komise v. Slovensko, C-264/09, EU:C:2011:580, body 40 a 42).

124 Totéž platí, ačkoli Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) je v témže bodě 99 dotčeného rozsudku jiného názoru, když je Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU.

125 Je pravda, že v takovém rámci Soudní dvůr rozhodl, že je na vnitrostátním soudu, aby ověřil, jaké povinnosti má dotyčný členský stát na základě dřívější mezinárodní smlouvy, a stanovil její meze tak, že určí, v jakém rozsahu tyto povinnosti brání použití unijního práva (viz zejména rozsudky ze dne 2. srpna 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, bod 21, a ze dne 14. ledna 1997, Centro-Com, C-124/95, EU:C:1997:8, bod 58).

126 Tuto judikaturu, jež odráží odlišné úlohy, které v zásadě přísluší Soudnímu dvoru a vnitrostátním soudům v rámci řízení o předběžné otázce, však nelze chápat v tom smyslu, že by tím Soudní dvůr byl zbaven veškeré pravomoci zkoumat na základě článku 267 SFEU dosah ustanovení takové mezinárodní smlouvy, jako je Úmluva ICSID, za účelem určení, zda tato úmluva může spadat pod čl. 351 první pododstavec SFEU.

127 To platí tím spíše v případě, kdy – jako za okolností projednávané věci – může mít použití posledně uvedeného ustanovení na takovou mezinárodní smlouvu rozhodující vliv na výsledek souběžné přímé žaloby podané k unijním soudům na základě článku 263 SFEU a směřující ke zrušení takového rozhodnutí Komise, jako je konečné rozhodnutí, ve kterém bylo podobně jako v rozhodnutí o zahájení řízení dospěno k závěru, že čl. 351 první pododstavec SFEU se nevztahuje na povinnost Spojeného království vykonat rozhodčí nález podle Úmluvy ICSID.

128 Vzhledem k tomu, že v rámci žaloby na neplatnost má unijní soud rozhodnout o platnosti aktu unijního práva, je totiž v souladu s rozdělením úloh mezi vnitrostátní soudy a unijní soud, aby pouze Soudní dvůr měl pravomoc vykládat předchozí relevantní mezinárodní smlouvu za účelem určení, zda čl. 351 první pododstavec SFEU brání či nebrání použití unijního práva uvedeným aktem, jelikož pouze Soudní dvůr má podle ustálené judikatury výlučnou pravomoc konstatovat neplatnost unijního aktu [rozsudek ze dne 22. února 2022, RS (Účinek rozsudků ústavního soudu), C-430/21, EU:C:2022:99, bod 71 a citovaná judikatura].

129 Zadruhé, pokud jde o důvod, podle kterého se otázky vznesené v projednávané věci před vnitrostátními soudy a unijními soudy neshodují co do dotčených ustanovení Úmluvy ICSID a dotčených členských států, je třeba konstatovat, že jak řízení vedené Komisí na základě

článků 107 a 108 SFEU a řízení zahájené před unijními soudy, tak řízení před soudy Spojeného království se týkala výkonu ze strany členského státu – na základě uvedené úmluvy – rozhodčího nálezu vydaného vůči jinému členskému státu a ve všech vyvstala stejná otázka, a sice do jaké míry může čl. 351 první pododstavec SFEU v takovém kontextu vyloučit použití unijního práva, když všechny uvedené členské státy uzavřely uvedenou úmluvu před svým přistoupením k Unii.

130 V tomto ohledu je irelevantní, zda před vnitrostátními soudy a orgány Unie byla uplatněna jiná ustanovení Úmluvy ICSID, a sice její článek 53 nebo článek 54, nebo zda je dotčen jiný členský stát, a sice v závislosti na případu Spojené království nebo Rumunsko, které jsou smluvními státy Úmluvy ICSID, jelikož tato řízení mohla vést k protichůdným rozhodnutím.

131 V každém případě dotčený rozsudek nesprávně naznačuje, že o článek 54 Úmluvy ICSID před unijními soudy nejde. Z bodů 31 a 32 odůvodnění konečného rozhodnutí totiž vyplývá, že investoři navrhli na základě uvedeného článku výkon rozhodčího nálezu v Rumunsku, takže před Tribunálem je uplatňován nejen článek 53 uvedené úmluvy, ale i její článek 54, což ostatně sám Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) uvádí v bodě 113 dotčeného rozsudku.

132 Zatřetí, pokud jde o důvod, podle kterého je velmi nízká pravděpodobnost, že unijní soud rozhodne o použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU na povinnosti předcházející přistoupení a vyplývající z Úmluvy ICSID ve vztahu k rozhodčímu nálezu, stačí poznamenat, že v případě vyhovění kasačnímu opravnému prostředku podanému Komisí proti rozsudku Tribunálu může Soudní dvůr na základě čl. 61 prvního pododstavce statutu Soudního dvora buď sám vydat konečné rozhodnutí ve věci, nebo věc vrátit zpět Tribunálu k rozhodnutí, což v obou případech znamená, že unijní soudy musí projednat žalobní důvody vycházející z porušení čl. 351 prvního pododstavce SFEU. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci Soudní dvůr zrušil rozsudek Tribunálu a vrátil věc Tribunálu, jsou tyto žalobní důvody projednávány před Tribunálem.

133 Naopak v případě zamítnutí uvedeného kasačního opravného prostředku by Komise byla povinna pokračovat v řízení, které se týká uplatnění článků 107 a 108 SFEU na zaplacení náhrady škody stanovené rozhodčím nálezem, a v tomto kontextu znovu posoudit otázku dopadu čl. 351 prvního pododstavce SFEU, a tudíž i Úmluvy ICSID, na toto řízení, aniž je dotčeno pozdější podání žaloby k unijnímu soudu na základě článku 263 SFEU.

134 Z toho tedy vyplývá, že bez ohledu na výsledek řízení o kasačním opravném prostředku podaném Komisí proti rozsudku Tribunálu nebylo k datu, k němuž Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vydal dotčený rozsudek, možné mít za to, že je jen nízká pravděpodobnost, že unijní soud posoudí otázku použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU na výkon rozhodčího nálezu podle Úmluvy ICSID.

135 Proto je třeba prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 4 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení, vyhovět.

Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 267 prvního a třetího pododstavce SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení

Argumentace žalobkyně

136 Komise Spojenému království vytýká, že tím, že Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vydal dotčený rozsudek, aniž předtím položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se zaprvé platnosti příkazu k pozastavení podpory a rozhodnutí o zahájení řízení, a zadruhé výkladu čl. 351 prvního pododstavce SFEU, který není *acte claire* ani *acte éclairé*, porušilo čl. 267 první a třetí pododstavec SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

137 Pokud jde zaprvé o nepodání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti, Komise tvrdí, že dotčený rozsudek učinil příkaz k pozastavení podpory i rozhodnutí o zahájení řízení neúčinnými. Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) totiž tím, že odmítl přiznat účinek těmto rozhodnutím, která podle čl. 108 odst. 3 poslední věty SFEU vyžadovala pozastavení vyplácení dotčené podpory, jednal tak, jako kdyby uvedená rozhodnutí byla neplatná. Přitom pouze Soudní dvůr má pravomoc určit neplatnost aktů unijního práva.

138 Pokud jde zadruhé o nepodání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu, Komise tvrdí, že k Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) jakožto vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu v posledním stupni byly předloženy dvě otázky, které jej měly dovést k závěru, že je povinen podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce k Soudními dvoru, a sice otázka výkladu čl. 351 prvního pododstavce SFEU vzhledem k povinnostem stanoveným mnohostrannými úmluvami, jejichž smluvními stranami jsou členské i třetí státy, a otázka pravomoci vnitrostátních soudů a unijních soudů k výkladu tohoto ustanovení.

Posouzení Soudního dvora

139 Úvodem je třeba uvést, že podle článku 86 dohody o vystoupení má Soudní dvůr i nadále pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se žádostí, které byly před koncem přechodného období předloženy soudy Spojeného království. Jak již přitom bylo uvedeno v bodě 51 tohoto rozsudku, dotčený rozsudek byl vydán v průběhu tohoto období.

140 Je třeba připomenout, že podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU platí, že vyvstane-li otázka týkající se výkladu při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, jak je tomu v případě Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr.

141 Avšak vlivem autority výkladu podaného Soudním dvorem na základě článku 267 SFEU může povinnost stanovená v třetím pododstavci tohoto článku ztratit své opodstatnění, a stát se tudíž bezpředmětnou, zejména pokud je položená otázka věcně totožná s otázkou, která již byla předmětem rozhodnutí o předběžné otázce v obdobné věci nebo *a fortiori* v rámci téže vnitrostátní věci, nebo pokud byla daná právní otázka vyřešena ustálenou judikaturou Soudního

dvora bez ohledu na to, v jakém řízení byla tato judikatura vypracována, a to i v případě, že sporné otázky nejsou naprosto totožné (rozsudek ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, bod 36).

142 Mimoto podle ustálené judikatury Soudního dvora se vnitrostátní soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, může zdržet předložení otázky výkladu unijního práva Soudnímu dvoru a vyřešit ji na vlastní odpovědnost, je-li správný výklad unijního práva natolik zřejmý, že neponechává prostor pro žádnou rozumnou pochybnost. Dříve než vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni dospěje k závěru, že taková situace vznikla, si musí být jist, že stejnou jistotu by měly i ostatní soudy členských států rozhodující v posledním stupni a Soudní dvůr, a to s přihlédnutím k charakteristikám vlastním unijnímu právu, zvláštním obtížím, které vykazuje výklad tohoto práva, a riziku rozdílnosti judikatury uvnitř Unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, body 39 až 41).

143 V tomto ohledu Soudní dvůr zejména zdůraznil, že pokud je na existenci rozdílných směrů judikatury – v rámci soudů jednoho a téhož členského státu nebo mezi soudy různých členských států – týkající se výkladu ustanovení unijního práva použitelného na spor v dotčeném řízení upozorněn vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni, musí být tento soud zvlášť ostražitý při posuzování případné neexistence rozumné pochybnosti o správném výkladu daného unijního ustanovení a musí brát v úvahu zejména cíl řízení o předběžné otázce, kterým je zajistit jednotný výklad unijního práva (rozsudek ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, bod 49).

144 V projednávané věci je přitom třeba zaprvé konstatovat, že judikatura Soudního dvora se dosud nezabývala otázkou, zda výkon rozhodčího nálezu členským státem ve vztahu k jinému členskému státu na základě ustanovení Úmluvy ICSID, jež byla uzavřena většinou členských států, které jsou jejími stranami, před jejich přistoupením k Unii, pro ně představuje dřívější mezinárodní smlouvu ve smyslu čl. 351 prvního pododstavce SFEU, znamená, že uvedené členské státy mají „povinnosti“ vůči třetím státům, které tuto úmluvu uzavřely, takže třetí státy z ní vyvozují korelativní „práva“, jež by byla „dotčena“ ustanoveními Smluv ve smyslu téhož ustanovení.

145 Ačkoli Soudní dvůr již upřesnil působnost čl. 351 prvního pododstavce SFEU, jak vyplývá z bodů 58 až 65 tohoto rozsudku, nic to nemění na tom, že otázka, zda v rámci režimu zavedeného Úmluvou ICSID může být výkon rozhodčího nálezu státem, který je smluvní stranou této úmluvy, vyžadován nejen smluvními státy, které se přímo účastní dotčeného sporu, ale i všemi ostatními státy, které jsou smluvními stranami uvedené úmluvy, je složitá otázka, kterou se Soudní dvůr v době, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vydal dotčený rozsudek, ještě nezabýval.

146 Kromě toho je třeba poznamenat, že Soudní dvůr dosud neupřesnil dosah výrazu „dotčeny Smlouvami“ obsaženého v čl. 351 prvním pododstavci SFEU.

147 Jak přitom bylo uvedeno v bodech 78 a 79 tohoto rozsudku, čl. 351 první pododstavec SFEU v rozsahu, v němž umožňuje členským státům nepoužít unijní právo, a odchýlit se tak od zásady přednosti unijního práva, která je jednou z jeho základních charakteristik, může mít značný dopad na unijní právní řád, protože ohrožuje účinnost unijního práva.

148 Zadruhé je třeba připomenout, že jak vyplývá z bodů 21 a 101 tohoto rozsudku, Komise v rozhodnutí o zahájení řízení a v konečném rozhodnutí použila výklad čl. 351 prvního pododstavce SFEU, který je v rozporu s výkladem přijatým Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v dotčeném rozsudku.

149 Výklad Komise je mimoto zpochybněn investory na podporu jejich žaloby podané k Tribunálu a směřující ke zrušení konečného rozhodnutí, avšak rozsudek Tribunálu nezrušil toto rozhodnutí z důvodu, že by čl. 351 první pododstavec SFEU vylučoval použití unijního práva, ale z důvodu, že uvedené rozhodnutí je v rozporu s článkem 108 SFEU. Vzhledem ke kasačnímu opravnému prostředku podanému proti uvedenému rozsudku k Soudnímu dvoru tedy o otázce dopadu čl. 351 prvního pododstavce SFEU na výkon rozhodčího nálezu unijní soudy zatím nerozhodly.

150 Zatřetí je třeba poznamenat, jak uvedl Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) v bodech 29, 32, 91 a 94 dotčeného rozsudku, že jak High Court of England and Wales (Vrchní soud Anglie a Walesu), tak Court of Appeal (Odvolací soud), na které se předtím obrátili investoři, odmítly v projednávané věci rozhodnout o otázce použití čl. 351 prvního pododstavce SFEU z důvodu, že tato otázka byla projednávána před unijními soudy, a tudíž existovalo riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí.

151 Začtvrté je třeba uvést, že Nacka tingsrätt (soud prvního stupně v Nacce, Švédsko) rozsudkem ze dne 23. ledna 2019, na který odkazuje Komise v písemném vyjádření v řízení před Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), rozhodl, že čl. 351 první pododstavec SFEU se nepoužije na výkon rozhodčího nálezu, a proto odmítl vykonat rozhodčí nález ve Švédsku z důvodu, že stejně jako by nemohl, aniž by porušil čl. 108 odst. 3 SFEU a čl. 4 odst. 3 SEU, vykonat vnitrostátní soudní rozhodnutí o přiznání náhrady škody investorům, nemůže vykonat ani rozhodčí nález, kterým byla investorům přiznána taková náhrada škody.

152 Navíc otázka výkonu rozhodčího nálezu, jak vyplývá z usnesení ze dne 21. září 2022, Romatsa a další (C-333/19, EU:C:2022:749), byla v okamžiku, kdy rozhodl Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), projednávána před belgickými soudy, což Komise rovněž zdůraznila v písemném vyjádření předloženém posledně uvedenému soudu.

153 Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v projednávané věci existovaly dostatečné poznatky, které by mohly vyvolat pochybnosti o výkladu čl. 351 prvního pododstavce SFEU, jež s ohledem na dopad tohoto ustanovení na jednu ze základních charakteristik unijního práva a na riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí v rámci Unie měly vést Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) k závěru, že výklad uvedeného ustanovení není natolik zřejmý, aby neponechával prostor pro žádnou rozumnou pochybnost.

154 Za těchto podmínek, aniž je třeba rozhodnout o opodstatněnosti ostatních argumentů vznesených Komisí na podporu tohoto žalobního důvodu, je třeba konstatovat, že ve věci výkladu čl. 351 třetího pododstavce SFEU příslušelo Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) jakožto soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na základě článku 267 SFEU na Soudní dvůr, aby tak zabránil riziku nesprávného výkladu unijního práva, k němuž v dotčeném rozsudku skutečně dospěl, jak vyplývá z bodů 71 až 84 tohoto rozsudku [obdobně viz rozsudek ze dne 4. října 2018, Komise v. Francie (Zálohová srážková daň z příjmů z kapitálového majetku), C-416/17, EU:C:2018:811, bod 113].

155 Proto je třeba již z tohoto jediného důvodu třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 267 prvního a třetího pododstavce SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení, vyhovět.

Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 108 odst. 3 SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení

Argumentace žalobkyně

156 Komise dotčenému rozsudku vytýká jeho rozpor s čl. 108 odst. 3 SFEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení spočívající v tom, že jím je Rumunsku uloženo, aby porušilo povinnosti, které má na základě z unijního práva a které vyplývají z příkazu k pozastavení podpory a z rozhodnutí o zahájení řízení.

157 Zrušením pozastavení výkonu rozhodčího nálezu nařízeným soudy nižších stupňů ve Spojeném království, které rozhodovaly v dotčené věci, se totiž tento nález stává vykonatelným. Účinkem rozhodnutí Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) tedy bylo umožnění vyplacení náhrady škody stanovené v uvedeném nálezu. Tento účinek je v přímém rozporu s povinností pozastavit provádění podle čl. 108 odst. 3 SFEU, jak je zakotvena v příkazu k pozastavení podpory a v rozhodnutí o zahájení řízení.

158 Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) rovněž nezohlednil judikaturu Soudního dvora vyplývající z rozsudku ze dne 18. července 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, body 62 a 63), podle níž se lze dovolávat zákazu poskytnutí státní podpory, která nebyla řádně schválena, za účelem zabránění výkonu pravomocných rozsudků vnitrostátních soudů, které jsou s tímto zákazem v rozporu.

Posouzení Soudního dvora

159 Podle judikatury Soudního dvora připomenuté v bodech 95 a 97 tohoto rozsudku platí, že vzhledem k tomu, že použití pravidel unijního práva v oblasti státních podpor spočívá na povinnosti loajální spolupráce mezi vnitrostátními soudy na jedné straně a Komisí a unijním soudem na straně druhé, musí se vnitrostátní soudy zdržet přijímání rozhodnutí, jež by byla v rozporu s rozhodnutím Komise v oblasti státních podpor, byť by takové rozhodnutí bylo prozatímní povahy.

160 V uvedeném kontextu je třeba připomenout, že je členským státům uložena povinnost oznámit Komisi každé opatření, které směřuje k poskytnutí podpory ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU nebo k její změně, a dále neprovádět takové opatření, v souladu s čl. 108 odst. 3 poslední větou SFEU, dokud Komise nepřijme konečné rozhodnutí týkající se uvedeného opatření (rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, bod 56).

161 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je opatření podpory, které je provedeno v rozporu s povinnostmi vyplývajícími z čl. 108 odst. 3 SFEU, protiprávní (rozsudek ze dne 19. března 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, bod 66 a citovaná judikatura).

162 V tomto ohledu Soudní dvůr upřesnil, že zákaz provádění záměrů podpory stanovený v čl. 108 odst. 3 poslední větě SFEU má přímý účinek a okamžitá použitelnost zákazu provádění uvedeného v tomto ustanovení se vztahuje na jakoukoliv podporu, jež je prováděna bez oznámení (rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, bod 88).

163 Jak tedy vyplývá z judikatury připomenuté v bodě 96 tohoto rozsudku, přísluší vnitrostátním soudům, aby z porušení čl. 108 odst. 3 SFEU vyvodily v souladu s jejich vnitrostátním právem všechny důsledky, jak pokud jde o platnost aktů týkajících se provedení opatření podpory, tak i o vymáhání finančních podpor poskytnutých v rozporu s tímto ustanovením (rozsudek ze dne 19. března 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, bod 69 a citovaná judikatura).

164 Vnitrostátní soudy mají tedy pravomoc uložit příjemcům navrácení protiprávní podpory (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, bod 89 a citovaná judikatura).

165 Kromě toho v případě, že je vnitrostátním soudům předložena žádost o vyplacení protiprávní podpory, musí vnitrostátní soudy tuto žádost v zásadě zamítnout (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. ledna 2023, DOBELES HES, C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, bod 121).

166 V projednávané věci je třeba připomenout, že Komise měla v konečném rozhodnutí za to, že vyplacení náhrady škody přiznané rozhodčím nálezem, který jí nebyl oznámen, představuje protiprávní státní podporu neslučitelnou s vnitřním trhem. Toto rozhodnutí bylo sice zrušeno rozsudkem Tribunálu, avšak to nic nemění na tom, že v okamžiku, kdy Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) vydal dotčený rozsudek, probíhalo před Soudním dvorem řízení o kasačním opravném prostředku.

167 Kromě toho, jak již bylo uvedeno v bodech 110 až 113 tohoto rozsudku, rozsudek Tribunálu neovlivnil legalitu příkazu k pozastavení podpory a rozhodnutí o zahájení řízení, v nichž měla Komise rovněž za to, že vyplacení náhrady škody přiznané rozhodčím nálezem představuje protiprávní státní podporu neslučitelnou s vnitřním trhem, a nařídila Rumunsku, aby tento nález před přijetím konečného rozhodnutí nevykonalo.

168 Je přitom třeba konstatovat, že dotčený rozsudek tím, že nařizuje výkon rozhodčího nálezu, vyžaduje, aby Rumunsko vyplatilo náhradu škody přiznanou tímto rozhodčím nálezem v rozporu s povinností stanovenou v čl. 108 odst. 3 poslední větě SFEU.

169 Z toho vyplývá, že Rumunsko je konfrontováno s protichůdnými rozhodnutími, pokud jde o výkon uvedeného nálezu. Dotčený rozsudek tedy zdaleka nezaručuje dodržování uvedeného ustanovení v souladu s judikaturou připomenutou v bodech 163 až 165 tohoto rozsudku, ale je s uvedeným ustanovením v rozporu, protože jinému členskému státu ukládá povinnost toto ustanovení porušit.

170 V tomto ohledu je irelevantní, že čl. 108 odst. 3 poslední věta SFEU stanoví povinnost „dotyčného členského státu“, a sice v zásadě toho, který vyplácí podporu, což je v projednávané věci Rumunsko.

171 Jak totiž správně tvrdí Komise, povinnost loajální spolupráce, zakotvená v čl. 4 odst. 3 SEU, která je základem pro použití pravidel unijního práva v oblasti státních podpor, ukládala Spojenému království, a zejména jeho vnitrostátním soudům, usnadnit Rumunsku dodržování povinností,

které pro něj vyplývají z čl. 108 odst. 3 SFEU, neboť jinak by toto ustanovení bylo zbaveno svého užitečného účinku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. září 1988, Matteuci, 235/87, EU:C:1988:460, bod 19).

172 Tento závěr nemůže být vyvrácen ani skutečností, že se rozhodčí nález stal pravomocným. Pravidlo výlučné pravomoci Komise posuzovat slučitelnost státní podpory s vnitřním trhem je totiž ve vnitrostátním právním řádu závazné v důsledku zásady přednosti unijního práva. Přitom unijní právo brání tomu, aby bylo použití zásady *res judicata* překážkou tomu, aby vnitrostátní soudy vyvodily z porušení čl. 108 odst. 3 SFEU všechny důsledky (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 18. července 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, body 62 a 63, jakož i ze dne 4. března 2020, Buonotourist v. Komise, C-586/18 P, EU:C:2020:152, body 94 a 95).

173 Pokud jde o čl. 351 první pododstavec SFEU, ani ten nemůže bránit použití čl. 108 odst. 3 SFEU, jelikož – jak vyplývá z bodů 71 až 84 tohoto rozsudku – tento čl. 351 první pododstavec SFEU nebyl použitelný na spor, který byl předložen Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království), takže pravidla unijního práva v oblasti státních podpor nemohla být v důsledku posledně uvedeného ustanovení vyloučena.

174 Proto je třeba čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 108 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení, vyhovět.

175 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba určit, že Spojené království dotčeným rozsudkem nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 4 odst. 3 SEU, jakož i z čl. 108 odst. 3, čl. 267 prvního a třetího pododstavce a čl. 351 prvního pododstavce SFEU, ve spojení s čl. 127 odst. 1 dohody o vystoupení.

K nákladům řízení

176 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a Spojené království nemělo ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedenému uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

1) **Spojené království Velké Británie a Severního Irska rozsudkem Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ze dne 19. února 2020, ve věci Micula v. Rumunsko, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 4 odst. 3 SEU, jakož i z čl. 108 odst. 3, čl. 267 prvního a třetího pododstavce a čl. 351 prvního pododstavce SFEU, ve spojení s čl. 127 odst. 1 Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, přijaté dne 17. října 2019.**

2) **Spojenému království Velké Británie a Severního Irska se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy